

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

1959 · 50 · 2009

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA DACIA S.R.L. c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 3052/04)

HOTĂRÂRE
(Satisfacție echitabilă)

STRASBOURG

24 februarie 2009

DEFINITIVĂ

14/09/2009

Această hotărâre poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza Dacia S.R.L. c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Nicolas Bratza, *Președinte*,
Lech Garlicki,
Giovanni Bonello,
Ljiljana Mijović,
Ján Šikuta,
Päivi Hirvelä,
Mihai Poalelungi, *judcători*

și Lawrence Early, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 3 februarie 2009 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 3052/04) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către o întreprindere înregistrată în Republica Moldova, Dacia S.R.L. („reclamantul”), la 6 ianuarie 2004. Reclamantul a fost reprezentat de către dl V. Nagacevschi de la „Juriștii pentru drepturile omului”, o organizație non-guvernamentală cu sediul în Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Grosu.

2. Într-o hotărâre pronunțată la 18 martie 2008 („hotărârea principală”), Curtea a constatat că a avut loc o încălcare a drepturilor reclamantului garantate de articolul 6 § 1 al Convenției și articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție ca urmare a anulării privatizării hotelului reclamantului cu încălcarea principiilor egalității armelor și securității raporturilor juridice.

3. Deoarece chestiunea cu privire la aplicarea articolului 41 al Convenției nu era gata pentru decizie, Curtea a rezervat-o și a invitat Guvernul și reclamantul să prezinte, în termen de trei luni, observațiile lor scrise cu privire la această chestiune.

4. Atât reclamantul, cât și Guvernul au prezentat observații.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

5. Reclamantul, Dacia S.R.L., este o întreprindere înregistrată conform legislației Republicii Moldova.

1. Evenimentele care au avut loc până la adoptarea hotărârii principale

6. În anul 1997, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat legislația cu privire la privatizarea unor bunuri proprietate de stat, inclusiv hotelul „Dacia”. La 29 ianuarie 1999, reclamantul a fost declarat învingător al licitației desfășurate pentru vânzarea hotelului. El a plătit 20,150,000 lei moldovenești (MDL) (2,305,043 dolari SUA la acea dată). La 13 septembrie 1999, reclamantul a cumpărat de la Consiliul municipal Chișinău 0.21 hectare de teren, pe care era situat hotelul, la prețul de MDL 50,840 (4,395 euro (EUR) la acea dată).

7. Potrivit reclamantului, pe parcursul anilor după cumpărarea hotelului, au fost cheltuite sume mari de bani pentru renovarea acestuia și pentru cumpărarea mobilei noi și a echipamentului.

8. La 11 ianuarie 2003, Procuratura Generală a inițiat proceduri judiciare, cerând anularea privatizării hotelului și restituirea către reclamant a prețului plătit. La 6 iunie 2003, Judecătoria Economică a Republicii Moldova a acceptat cererea Procurorului General și a anulat privatizarea hotelului. Instanța de judecată a dispus restituirea către reclamant a sumei de MDL 20,150,000 și restituirea hotelului către stat.

9. La 8 iulie 2003, Curtea Supremă de Justiție nu a dat curs recursului reclamantului, din cauza omisiunii acestuia de a plăti întreaga sumă a taxei de stat.

10. În proceduri separate, care au culminat cu o hotărâre a Curții Supreme de Justiție din 19 februarie 2004, vânzarea lotului de teren pe care era situat hotelul a fost, de asemenea, anulată.

11. Hotărârea din 6 iunie 2003 a fost executată în întregime în rate în perioada cuprinsă între 13 aprilie și 27 octombrie 2004. În anul 2004, suma de MDL 20,150,000 constituia echivalentul a aproximativ EUR 1,342,590.

12. Reclamantul a inițiat proceduri judiciare împotriva Guvernului, pretinzând compensații pentru prejudiciul care i-a fost cauzat în calitatea sa de cumpărător de bună-credință al hotelului. El a plătit MDL 484,733 ca taxă de stat. La 10 martie 2005, Curtea de Apel Economică a respins aceste pretenții. La 4 mai 2005, Curtea Supremă de Justiție a respins cererea reclamantului privind scutirea de la plata taxei de stat. Ea a informat reclamantul că recursul nu putea fi examinat din cauza neplății taxei de stat în mărime deplină. Noul

termen-limită pentru plata taxei de stat a fost 25 mai 2005; reclamantul nu s-a încadrat în acest termen-limită.

2. Evenimentele care au avut loc după adoptarea hotărârii principale

13. Reclamantul a angajat un expert care să facă o evaluare a actualului preț de piață al hotelului și al lotului de teren pe care este situat acesta. Expertul a explicat că el putea să facă evaluarea doar dacă el ar avea acces în hotel și la toate documentele acestuia, inclusiv la documentele din Registrul de stat al bunurilor imobile. Deoarece hotelul se află în prezent în proprietatea statului, la 9 aprilie 2008, reclamantul a cerut asistența Direcției Agent Guvernamental pentru asigurarea accesului expertului în hotel și la documentele relevante. Printr-o scrisoare datată din 23 aprilie 2008, Agentul Guvernamental l-a informat pe reclamant că el ar trebui să contacteze administrația hotelului și Agenția Cadastru.

14. La 29 aprilie 2008, reclamantul a cerut administrației hotelului să permită accesul expertului în hotel. Printr-o altă scrisoare din aceeași zi, reclamantul a cerut Agenției Cadastru să permită accesul expertului său la documentele relevante. Printr-o scrisoare datată din 5 mai 2008, administrația hotelului l-a informat pe reclamant că pentru a se asigura accesul în hotel era necesară permisiunea Guvernului. Printr-o scrisoare datată din 15 mai 2008, Agenția Cadastru l-a informat pe reclamant că ea nu avea dreptul să ofere acces la documentele cerute, deoarece ea „nu oferă astfel de servicii”.

15. La 8 mai 2008, Curtea Supremă de Justiție a emis o încheiere de asigurare a acțiunii prin care a interzis înstrăinarea hotelului. În aceeași zi, reclamantul a cerut Guvernului să permită accesul expertului său în hotel. El nu a primit niciun răspuns. La 11 mai 2008, reclamantul l-a informat pe Agentul Guvernamental cu privire la situația dată și a cerut asistența acestuia pentru obținerea accesului în hotel și la documentele relevante. De asemenea, el a notat că refuzul de a oferi un astfel de acces ar putea fi considerat ca o violare a drepturilor sale garantate de articolul 34 al Convenției. Reclamantul nu a primit răspuns la această scrisoare.

16. La 29 aprilie 2008, reclamantul a depus la Curtea Supremă de Justiție o cerere privind casarea hotărârii judecătorești din 6 iunie 2003 și a hotărârilor judecătorești ulterioare pronunțate împotriva sa, invocând drept temei pentru cererea sa hotărârea principală. Reclamantul a mai solicitat aplicarea interdicției de înstrăinare a clădirii hotelului și a lotului de teren și sechestrarea conturilor bancare până la examinarea cererii sale.

17. La prima ședință, care a avut loc la 12 iunie 2008, părțile au fost informate despre amânarea ședinței până la 3 iulie 2008 ca urmare a unei cereri a Agentului Guvernamental. Reclamantul a cerut o copie a acestei cereri, însă a fost refuzat. Atunci, el a cerut accesul la dosar, unde nu a găsit vreo cerere de la Agentul Guvernamental, care nu a fost parte la niciuna din procedurile la nivel național din anii 2003 și 2005.

18. Înainte de ședința din 3 iulie 2008, unul din judecătorii completului de judecată de la Curtea Supremă de Justiție, care examina cauza, a fost înlocuit cu un alt judecător. În timpul acelei ședințe, Guvernul (reclamant în procedurile naționale inițiale și actualul proprietar al hotelului „Dacia”) a prezentat referința sa la cererea reclamantului din 29 aprilie 2008. În special, el a considerat că acordarea reclamantului a unei compensații în mărime de EUR 962,660.70 va constitui o satisfacție echitabilă suficientă, în sensul articolului 41 al Convenției.

19. Până la următoarea ședință judecătorească, încă doi judecători ai completului Curții Supreme de Justiție, care examina cauza, au fost înlocuiți cu alți judecători. Examinarea cauzei a fost reluată de la început. La 29 iulie 2008, avocatul reclamantului a examinat dosarul pentru a stabili motivele pentru cele trei înlocuiri ale judecătorilor în cauză. El nu a găsit vreo explicație.

20. La 24 iulie 2008, Curtea Supremă de Justiție a casat hotărârile judecătorești din 6 iunie și 27 octombrie 2003, precum și pe cea din 19 februarie 2004, pronunțate împotriva reclamantului (a se vedea, pentru mai multe detalii, circumstanțele cauzei din hotărârea principală), și a dispus rejudecarea cauzei de către Curtea de Apel Economică. Procedurile încă sunt pendinte în această instanță.

21. La 5 noiembrie 2008, Curtea a cerut părților să prezinte, până la 26 noiembrie 2008, observații suplimentare, care să se limiteze la chestiunea privind valoarea hotelului Dacia și a recomandat Guvernului să permită accesul reclamantului în hotel și la documentele acestuia. Doar după aceasta, expertului reclamantului i s-a acordat acces în hotel și la documentele acestuia.

Evaluarea prezentată de reclamant la 26 noiembrie 2008 a fost pregătită de un expert cu o experiență de 30 de ani în domeniul proprietății intelectuale și a evaluării afacerilor și a cuprins 65 de pagini și mai multe anexe. Valoarea finală a hotelului (MDL 98,700,000, aproximativ EUR 7,612,000) a fost calculată prin folosirea a trei metode diferite de evaluare.

La 26 noiembrie 2008, Guvernul a cerut prelungirea până la 2 decembrie 2008 a termenului limită pentru prezentarea evaluării sale. Totuși, până la acea dată, el nu a prezentat observații. El a trimis la 5 decembrie 2008 un „raport preliminar” cu privire la valoarea hotelului Dacia. Potrivit aceluși „raport preliminar”, întocmit la 1 decembrie 2008, hotelul valora MDL 29,124,000 (EUR 2,219,191). „Raportul preliminar” avea cinci pagini, trei dintre care erau copii ale licențelor evaluatorului, o pagină enumera „condițiile și termenii” cu privire la limitele răspunderii evaluatorului, iar ultima descria denumirea și adresa hotelului Dacia și suma la care acesta a fost evaluat. Nu au fost incluse calcule. La data adoptării acestei hotărâri, Curtea nu a primit raportul final al evaluatorului angajat de Guvern.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

22. Articolul 619 al Codului civil prevede următoarele:

„(1) Obligațiilor pecuniare li se aplică dobânzi pe perioada întârzierii. Dobânda de întârziere reprezintă 5% peste rata dobânzii prevăzută la art. 585 [rata dobânzii de refinanțare a BNM] dacă legea sau contractul nu prevede altfel. Este admisă proba unui prejudiciu mai redus.

(2) În cazul actelor juridice la care nu participă consumatorul, dobânda este de 9% peste rata dobânzii prevăzută la art. 585 dacă legea sau contractul nu prevede altfel. Nu este admisă proba unui prejudiciu mai redus.”

ÎN DREPT

23. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înalțelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă.”

A. Prejudiciul material

1. Argumentele reclamantului

24. În observațiile sale din 30 iunie și 26 noiembrie 2008, reclamantul a cerut, ca parte a *restitutio in integrum*, restituirea hotelului și a lotului de teren pe care acesta este situat. Dacă, din orice motiv, restituirea este imposibilă reclamantul a cerut compensații bazate pe valoarea de piață a hotelului. Potrivit evaluării făcute la 21 noiembrie 2008 de către un expert angajat de reclamant, hotelul Dacia valora MDL 98,700,000 (EUR 7,612,000).

25. De asemenea, reclamantul a prezentat o copie a unui anunț publicat de către Agenția Proprietății de Stat în Monitorul Oficial din 23 mai 2008, prin care se anunța că statul expunea la licitație acțiuni ale hotelului Jolly Alon. Valoarea aceluia hotel, bazată pe prețul acțiunilor expuse spre vânzare, era de MDL 150,974,025 (EUR 11,309,932). Acesta era un hotel de patru stele, la fel ca și hotelul Dacia și era situat la o distanță de aproximativ 500 metri de acesta. În opinia reclamantului, valoarea hotelului Jolly Alon era, astfel, comparabilă cu valoarea hotelului Dacia, având în vedere faptul că ultimul era puțin mai mic.

26. În observațiile sale din 30 iunie 2008, reclamantul a pretins, pe lângă restituirea hotelului, EUR 1,065,539.52 (sumă care a fost ulterior majorată, a se vedea pretenția (c) de mai jos) cu titlu de prejudiciu material cauzat ca

rezultat al anulării abuzive a privatizării. Suma pretinsă era constituită, la data prezentării, din următoarele:

(a) taxa de stat plătită în anii 2003 și 2005 pentru apărarea în cauzele privind anularea privatizării (în total EUR 35,096.61 plus dobânda de întârziere, a se vedea paragraful 22 de sus, în mărime de EUR 58,469.16). În observațiile sale din 29 iulie 2008, reclamantul a prezentat copii ale documentelor care confirmau plata acestor taxe de stat. De asemenea, el a prezentat o copie a încheierii Curții Supreme de Justiție din 10 mai 2004, care nu a fost executată nici până în prezent, prin care s-a dispus restituirea sumei de MDL 50,000 plătită ca taxă de stat.

(b) banii găsiți în casieria hotelului în ziua când statul a preluat hotelul (în total EUR 12,460.82) plus dobânda de întârziere (EUR 16,335.67).

(c) dobânda de întârziere pentru întârzierea în transferarea către reclamant a sumei de MDL 20,150,000, după cum s-a dispus prin hotărârea judecătorească din 6 iunie 2003, luându-se în considerație că suma transferată în ultimă instanță către reclamant a fost redusă cu MDL 350,000.60 din cauza taxei de stat, pe care el a fost obligat să o plătească (dobânda constituind EUR 278,724.94). Deoarece în observațiile sale din 1 iulie 2008 Guvernul a considerat că dobânda pentru această întârziere în efectuarea plății constituia EUR 347,821, reclamantul, de asemenea, s-a bazat pe această sumă în ultimele sale observații.

(d) profitul ratat pentru întreaga perioadă pe parcursul căreia reclamantul nu a putut administra hotelul său (EUR 693,010). În susținerea acestei pretenții, reclamantul s-a bazat pe declarațiile sale fiscale pe anii 1999-2003, pe parcursul cărora el a obținut un profit net în mărime totală de MDL 9,564,250 sau un profit mediu lunar net în mărime de MDL 180,457 (EUR 11,755 la data expedierii observațiilor reclamantului). Reclamantul a subliniat că el nu și-a bazat estimarea sa pe ultimii doi ani ai activității sale, în timpul cărora el a avut un venit net mai mult decât de două ori mai mare, însă s-a bazat pe rezultatele medii pe parcursul întregii sale perioade de administrare. El a mai notat că el a exclus din calculele sale venitul suplimentar care a fost reinvestit în mobilarea și modernizarea hotelului. Ca răspuns la argumentul Guvernului precum că calculul profitului ratat era speculativ, deoarece depindea de circumstanțe imprevizibile (a se vedea paragraful 31 de mai jos), reclamantul a declarat că exista o metodă credibilă de stabilire a profitului ratat, care consta în examinarea profiturilor obținute de fapt de către stat din administrarea hotelului începând cu luna august a anului 2003. Aparent, din anul 2003 hotelul a funcționat normal, nu a constituit obiect al unei proceduri de insolvență și nu exista nimic care să indice că el, mai degrabă, a generat pierderi decât profituri. Deoarece experților reclamantului nu li s-a permis să examineze documentele hotelului, Guvernul însuși, ca proprietar al hotelului, putea să prezinte probe care să ajute Curtea să stabilească mai precis profitul ratat. Deoarece

Guvernul nu a făcut acest lucru, argumentul acestuia că metoda de calculare a profitului ratat al reclamantului a fost speculativă nu ar trebui acceptat.

27. Deoarece el va suferi pierderi suplimentare din momentul prezentării pretențiilor cu titlu de satisfacție echitabilă, până la restituirea hotelului și plata compensației pentru pierderile sale, dacă aceasta va fi acordată de Curte, reclamantul a mai pretins o compensație în mărime de EUR 551.38 pe zi cu titlu de dobândă la sumele pretinse (inclusiv MDL 149.6 (EUR 9.58) pe zi în ceea ce privește pretențiile din punctul (c) de mai sus), până la primirea acestor sume, și MDL 180,457.55 pe lună cu titlu de profit ratat până la ziua restituirii hotelului. Reclamantul a recunoscut că el trebuie să restituie statului MDL 20,150,000, pe care i-a primit în anul 2004.

2. Argumentele Guvernului

28. Guvernul a considerat că reclamantul a formulat, în textul observațiilor sale, pretenții parțial diferite de cele formulate în concluziile acelor observații și a cerut Curții să le ia în considerație doar pe ultimele.

29. Guvernul a susținut că pretenția reclamantului formulată cu titlu de satisfacție echitabilă era exagerată și, în cea mai mare parte, neîntemeiată. În primul rând, el a considerat că reclamantul nu putea pretinde restituirea hotelului, deoarece în hotărârea principală nu s-a spus nimic despre acest lucru. Pretenția cu privire la lotul de teren pe care este situat hotelul ar trebui respinsă din același motiv. În orice caz, hotelul Dacia nu valora mai mult de MDL 29,124,000 (EUR 2,219,191) (a se vedea paragraful 21 de mai sus).

30. Mai mult, reclamantul nu a pretins în anul 2005 în fața instanțelor judecătorești naționale că valoarea investiției sale în lotul de teren pe care era situat hotelul ar trebui, de asemenea, luată în considerație. Prin urmare, el putea pretinde doar prețul plătit pentru acel lot de teren (MDL 50,840 sau EUR 3,279).

31. Pretenția reclamantului formulată cu titlu de compensații pentru profitul său ratat era speculativă, deoarece nivelul profitului pe parcursul perioadei în cauză (din anul 2003 și până în prezent) putea fi afectat de diferiți factori imprevizibili, spre exemplu, calitatea managementului hotelului, situația economică generală din țară și numărul variabil al clienților cazați în hotel. Ca parte a riscurilor de afaceri implicate, hotelul putea să genereze chiar pierderi în loc de profituri.

32. Guvernul a considerat că, în pofida renunțării de către reclamant la pretenția sa privind întârzierea în executarea hotărârii judecătorești din 6 iunie 2003, prin care s-a dispus restituirea prețului inițial plătit pentru hotel, și în pofida acceptării de către Curte a acelei renunțări (a se vedea hotărârea principală paragraful 43), anume această parte a creat o obligație de compensații cu titlu de prejudiciu material. Guvernul a considerat că principiile dezvoltate în jurisprudența Curții cu privire la executarea întârziată a hotărârilor judecătorești definitive ar trebui aplicate în această

cauză. El a susținut că întârzierea în executarea hotărârii judecătorești din 6 iunie 2003, precum și imposibilitatea de a folosi banii investiți în reparația hotelului și în echipament i-au cauzat reclamantului un prejudiciu în mărime de EUR 590,825.

33. De asemenea, Guvernul a susținut că reclamantului îi erau datorate prejudicii pentru imposibilitatea acestuia de a folosi banii luați din casierie la data când hotelul a fost preluat de către stat. Totuși, calculele reclamantului au fost incorecte, suma totală de fapt datorată fiind de EUR 24,976.

34. Guvernul a considerat că reclamantul nu și-a susținut pretențiile sale în ceea ce privește taxa de stat plătită în anii 2003 și 2005, precum și prejudiciile datorate. El a considerat că Curții nu i-a fost prezentată vreo probă cu privire la plata primei taxe de stat (MDL 484,733) și că, în orice caz, taxele de stat nu au fost discriminatorii sau nerezonabile. Mai mult, cealaltă taxă de stat (MDL 50,000) care a fost, de fapt, plătită ar putea fi restituită reclamantului la cerere printr-o încheiere judecătorească, fapt care nu a fost vreodată solicitat de reclamant.

35. Deoarece în cererea sa adresată Curții Supreme de Justiție și datată din 29 aprilie 2008, reclamantul a cerut să i se permită restituirea către stat în rate a prețului inițial al hotelului (MDL 20,150,000) el, în mod implicit, a recunoscut dreptul statului de a obține restituirea acestei sume. Prin urmare, și statului i se datorează o dobândă de întârziere pentru folosirea acestei sume începând cu anul 2004.

36. Guvernul a cerut Curții să nu accepte pretențiile reclamantului formulate cu titlu de compensații pentru prejudiciul material care să depășească suma totală de EUR 897,805.

3. *Aprecierea Curții*

(a) **Principiile aplicabile**

37. Curtea reiterează că o hotărâre în care ea constată o violare impune statului pârât o obligație juridică de a pune capăt violării și de a repara consecințele acesteia în așa mod, încât să restabilească pe cât e posibil situația existentă înainte de violare (a se vedea, *Iatridis v. Greece* (just satisfaction) [GC], nr. 31107/96, § 32, ECHR 2000-XI, și *Former King of Greece and Others v. Greece* [GC] (just satisfaction), nr. 25701/94, § 72, 28 noiembrie 2002).

38. Trebuie subliniat de la bun început că acesta nu este un caz de naționalizare sau de o altă formă de lipsire legală de proprietate, unde unica chestiune care trebuie examinată de Curte este dacă reclamantul a primit o compensație corespunzătoare. Mai degrabă, după cum s-a constatat în hotărârea principală, cauza se referă la o lipsire de proprietate fără un motiv admisibil și cu încălcarea principiului securității raporturilor juridice. Cu

alte cuvinte, lipsirea de proprietate în sine, nu putea fi justificată în sensul Convenției.

39. Prin urmare, reparația trebuie să aibă scopul de a repune reclamantul în situația în care el s-ar fi aflat dacă violarea nu ar fi avut loc, adică dacă acțiunea judiciară împotriva lui ar fi fost respinsă ca urmare a expirării termenului de prescripție, iar reclamantul nu și-ar fi pierdut hotelul (a se vedea *Papamichalopoulos and Others v. Greece* (Article 50), 31 octombrie 1995, § 36, Seria A nr. 330-B; *Carbonara and Ventura v. Italy* (just satisfaction), nr. 24638/94, §§ 37-40, 11 decembrie 2003; *Scordino v. Italy* (no. 3) (just satisfaction), nr. 43662/98, §§ 32-37, ECHR 2007-...; și *Melnic v. Moldova*, nr. 6923/03, § 51, 14 noiembrie 2006).

40. Curtea consideră că în această cauză, cea mai corespunzătoare formă de *restitutio in integrum* este ca hotelul și lotul de teren pe care acesta este situat să fie restituite reclamantului și ca acestuia să-i fie plătite compensații pentru orice pierderi suplimentare cauzate. Totuși, în cazul în care restituirea hotelului și a lotului de teren se va dovedi a fi imposibilă, în principiu, ține de competența Curții să stabilească valoarea monetară a hotelului, care să fie plătită reclamantului de către Guvernul pârât în schimbul hotelului, dacă va fi necesar (a se vedea *Papamichalopoulos*, citată mai sus, §§ 38-40, și *Brumărescu v. Romania* (just satisfaction) [GC], nr. 28342/95, §§ 22-24, ECHR 2001-I).

Totuși, trebuie luate în considerație sumele restituite reclamantului, care s-ar îmbogăți fără justă cauză, dacă Curtea le va ignora (a se compara cu hotărârea *Scordino v. Italy* (no. 3) (just satisfaction), citată mai sus, § 38).

(b) Valoarea hotelului

41. Curtea notează că, potrivit raportului de expertiză prezentat de reclamant, hotelul Dacia valorează EUR 7,612,000. De asemenea, ea notează că Guvernul a contestat această cifră și a susținut că hotelul valorează EUR 2,219,191.

42. Curtea notează întârzierea Guvernului în prezentarea „raportului preliminar” cu privire la valoarea hotelului Dacia (a se vedea paragraful 21 de mai sus). Totuși, ea decide, în mod excepțional, să admită raportul și să-l anexeze la dosar. Cu toate acestea, Curtea notează că „raportul preliminar” nu conține calcule sau alte explicații cu privire la modul în care evaluatorul a stabilit suma menționată în acest document. Nu există nimic în acest document care i-ar permite Curții să ia în considerație această evaluare la stabilirea faptului dacă pretenția reclamantului este rezonabilă. Mai mult, Guvernul nu a prezentat, la nicio etapă, raportul final cu privire la valoarea hotelului Dacia.

43. Curtea notează că reclamantul a prezentat o evaluare a hotelului făcută de un expert evaluator, care a folosit trei metode diferite pentru evaluarea hotelului și care a constatat că valoarea medie era echivalentă cu suma de EUR 7,612,000. Mai mult, valoarea hotelului Dacia, după cum

pretinde reclamantul, pare a fi comparabilă cu valoarea hotelului Jolly Alon situat în apropiere, luându-se în considerație diferența de mărime.

44. Prin urmare, Curtea nu vede niciun motiv pentru a pune la îndoială rezonabilitatea pretenției formulate de reclamant în acest sens și din cauza lipsei vreunui raport de expertiză alternativ prezentat de către Guvern în termenul stabilit. Prin urmare, în caz dacă hotelul nu poate fi restituit reclamantului, Guvernul ar trebui să plătească reclamantului EUR 7,612,000, sumă care reprezintă valoarea de piață actuală a hotelului.

45. Decizia Curții cu privire la prejudiciile acordate nu este afectată de faptul că procedurile judiciare sunt pendinte la nivel național (a se vedea paragrafele 16-20 de mai sus). Trebuie notat faptul că, în pofida prevederilor clare ale hotărârii principale a Curții și a motivelor aduse de către aceasta pentru constatarea unei violări a articolului 6 și a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție, Curtea Supremă de Justiție, fără a aduce vreun motiv în acest sens, a decis să trimită cauza la rejudecare în loc să caseze hotărârile judecătorești contestate și să decidă singură cu privire la consecințele casării lor, după cum s-a întâmplat în mai multe cauze anterioare (a se vedea, spre exemplu, *Enachi v. Moldova* (dec.), nr. 19274/03, 21 noiembrie 2006; *Cumatrenco v. Moldova* (dec.), nr. 28209/03, 20 martie 2007; *Guranda v. Moldova* (dec.), nr. 28412/03, 20 martie 2007; și *Volghin v. Moldova* (dec.), nr. 67517/01, 27 martie 2007).

Din aceste motive, Curtea este de opinie că ea trebuie să continue examinarea cauzei în pofida faptului că procedurile judiciare sunt pendinte la nivel național.

(c) Profitul ratat al reclamantului

46. Curtea consideră că reclamantul a ratat profituri pe care el le putea obține, dacă nu ar fi avut loc încălcarea drepturilor sale și pierderea hotelului său. Ea notează că hotelul de patru stele este situat în centrul capitalei, lângă câteva clădiri guvernamentale importante, parcul central și câteva ambasade și că el are un centru de afaceri și un restaurant. Profitabilitatea sa, după cum o dovedesc documentele fiscale, a crescut progresiv după anul 2001 (când se pare că au fost investite sume considerabile în reparația și mobilarea lui). În pofida creșterii profitabilității hotelului, reclamantul s-a bazat pe venitul său mediu net, și nu pe ultimele (cele mai bune) rezultate obținute în anii 2002 și 2003. Deși Guvernul a susținut că metoda prin care reclamantul a calculat profitul său ratat a fost speculativă, el nu a prezentat nicio metodă alternativă de calcul, considerând că hotelul a putut să aibă chiar pierderi, decât profituri.

47. Curtea este conștientă de dificultățile în calcularea profitului ratat în circumstanțe în care astfel de profituri ar putea varia în funcție de mai mulți factori imprevizibili. Totuși, ea este de acord cu reclamantul că, în această cauză, a fost destul de simplu de a stabili profitul hotelului, în mod precis, în timpul perioadei de referință, deoarece acesta a continuat să fie administrat

fără prea multe schimbări, cu excepția înlocuirii în anul 2003 a proprietarului și a administrației. Omisiunea de a prezenta informații cu privire la profiturile obținute de fapt sau pierderile suferite începând cu anul 2003 este imputabilă pe deplin Guvernului pârât, care a fost singurul care a avut acces la acestea și care a împiedicat Curtea să verifice estimările reclamantului. Deși reclamantului i-a fost, în ultimă instanță, acordat acces la documentele hotelului, observațiile cerute de la părți la acea etapă s-au limitat, în mod expres, la chestiunea privind valoarea hotelului (a se vedea paragraful 21 de mai sus). De asemenea, Curtea consideră că calculele reclamantului nu sunt excesive, având în vedere ceea ce acesta ar fi putut pretinde, în baza ultimelor rezultate financiare ale hotelului obținute până la transferul acestuia către stat. În aceste circumstanțe și având în vedere lipsa vreunei asistențe din partea Guvernului, în sarcina sa de a calcula profitul ratat datorat reclamantului, pretențiile ultimului în acest sens sunt acceptate pe deplin.

48. Luând în considerație întârzierea de șase luni între data prezentării pretenției cu titlu de satisfacție echitabilă și data acestei hotărâri și având în vedere cererea expresă, susținută prin calcule, de a acorda prejudicii și pentru perioada de după prezentarea pretențiilor sale, Curtea acordă reclamantului EUR 763,540 cu titlu de profit ratat.

(d) Taxa de stat și banii luați din casierie

49. Curtea notează că reclamantul a prezentat probe că el a plătit taxe de stat în suma pretinsă (în total EUR 35,096.61). De asemenea, el a prezentat probe cu privire la încercările sale fără succes de a recupera cea mai mică din sumele plătite ca taxă de stat inclusă în suma de mai sus (MDL 50,000, a se vedea paragraful 26 de mai sus). Deoarece aceste taxe au fost plătite în proceduri inițiate împotriva reclamantului și în care ultimul și-a apărât drepturile sale garantate de Convenție, această sumă ar trebui restituită în întregime. Legislația națională (a se vedea paragraful 22 de mai sus) prevede plata dobânzii de întârziere în cazul plăților întârziate și stabilește metoda de calculare a acestei dobânzi. Deși a fost împotriva restituirii taxei de stat sau a dobânzii către reclamant, Guvernul nu a contestat calculele făcute în acest sens, care par să fie în corespundere cu prevederile legislației naționale. Prin urmare, Curtea acordă reclamantului EUR 98,565 pentru taxele de stat și dobânda de întârziere.

50. Curtea observă că părțile au fost de acord cu metoda care a fost folosită pentru calcularea dobânzii de întârziere la sumele luate din casieria hotelului în luna august 2003, însă calculele acestora nu au coincis. Hotărând în baza materialelor de care dispune, Curtea acordă reclamantului EUR 28,520 pentru sumele luate din casieria hotelului și dobânda de întârziere.

51. Luând în considerație perioada de aproximativ șase luni, care s-a scurs între prezentarea de către reclamant a pretențiilor sale și data acestei

hotărâri, suma totală care trebuie acordată pentru taxa de stat și banii luați din casierie, inclusiv dobânda de întârziere este, astfel, de EUR 127,085.

(e) Dobânda de întârziere (suma de MDL 20,150,000)

52. În primul rând, Curtea notează că reclamantul a primit suma pe care el a investit-o inițial în hotel (MDL 20,150,000) în rate plătite în anul 2004. Ambele părți au prezentat pretenții în legătură cu folosirea acestei sume. Reclamantul a pretins dobânda de întârziere pentru întârzierea în transferul către el a sumei de mai sus, în timp ce Guvernul a pretins dobânda de întârziere pentru perioada pe parcursul căreia reclamantul a folosit această sumă (din anul 2004 până în prezent).

53. Curtea reamintește că în hotărârea principală (§ 43) ea a acceptat renunțarea de către reclamant la pretenția cu privire la executarea întârziată a hotărârii judecătorești din 6 iunie 2003 (prin care s-a dispus restituirea către el a sumei de MDL 20,150,000). Mai mult, Curtea face referire la decizia sa de mai sus prin care a acceptat pretenția reclamantului privind profitul ratat. Ea consideră că reclamantul nu poate pretinde concomitent profitul ratat ca urmare a imposibilității sale de a administra hotelul și dobânda de întârziere pentru întârzierea în obținerea prețului acestui hotel. Prin urmare, ea respinge această pretenție.

54. Curtea nu consideră că Guvernul are dreptul la dobânda de întârziere în ceea ce privește folosirea de către reclamant, începând cu anul 2004, a aceleiași sume de MDL 20,150,000. Guvernul nu a contestat argumentul reclamantului că o parte din acei bani au fost reținuți în contul taxelor de stat adiționale. Mai important, după pierderea hotelului său în urma acțiunilor autorităților de stat, reclamantul nu a mai putut să-și îndeplinească obligațiile sale față de principalul său creditor (Vikol NV, a se vedea circumstanțele cauzei din hotărârea principală). Ca rezultat, el a trebuit să transfere creditorului toate sumele primite de la Stat. Prin urmare, reclamantul nu a putut profita din folosirea banilor primiți de la Stat.

(f) Concluzie

55. Curtea hotărăște că Guvernul pârât trebuie să restituie reclamantului hotelul „Dacia” cu toată mobila și echipamentul din acesta și lotul de teren pe care acesta este situat sau să plătească EUR 7,612,000 care reprezintă valoarea de piață actuală a hotelului. Ea mai constată că reclamantul are dreptul la o sumă totală de EUR 890,625 cu titlu de prejudiciu material.

56. În același timp, Curtea consideră că reclamantul trebuie să restituie Guvernului EUR 1,264,924 (echivalentul a MDL 20,150,000 la 27 octombrie 2004, atunci când el a primit ultima parte din această sumă). Această sumă ar trebui, astfel, dedusă din suma totală datorată reclamantului, dacă Guvernul nu poate să transfere hotelul înapoi reclamantului, ci să plătească compensații. Dacă hotelul este restituit, reclamantul trebuie să plătească diferența dintre EUR 1,264,924 pe care îi

datorează Guvernului și EUR 890,625, care reprezintă prejudiciul material cauzat reclamantului, diferența constituind EUR 374,299.

57. Curtea trebuie să pornească de la prezumția că Guvernul se va conforma cu bună-credință hotărârii ei. Din acest motiv, ea nu poate accepta pretenția reclamantului că lui ar trebui să-i fie plătite de către Guvern prejudicii zilnice sau lunare pentru perioada cuprinsă între adoptarea prezentei hotărâri și executarea deplină a acesteia. În schimb, Curtea va aplica conceptul său standard (a se vedea paragraful 67 de mai jos).

B. Prejudiciul moral

58. Reclamantul a mai pretins EUR 50,000 cu titlu de prejudiciu moral. El s-a bazat pe jurisprudența Curții în ceea ce el a considerat a fi cauze similare. El a făcut referire la faptul că administrația sa a pierdut locurile sale de muncă și că însăși companiei i-a fost imposibil să-și continue activitatea. Șocul suferit de echipa de administrare a fost agravat de faptul că ea a investit tot talentul și eforturile sale pentru a face din hotel o afacere profitabilă, însă această afacere le-a fost luată.

59. Guvernul a considerat că reclamantul nu a prezentat nicio probă privind prejudiciul moral care i-a fost cauzat. Orice pierdere a reputației reclamantului se datorează comportamentului de rea-credință al acestuia atunci când hotelul a fost privatizat.

60. Curtea reiterează că, „în lumina propriei sale jurisprudențe ..., Curtea nu poate ... exclude posibilitatea ca unei companii comerciale să i se poată acorda compensații pecuniare cu titlu de prejudiciu moral”. Mai mult, „prejudiciul moral suferit de astfel de companii poate include capete de pretenții care sunt într-o măsură mai mare sau mai mică „obiective” sau „subiective”. Pe lângă acestea, trebuie luate în considerație reputația companiei, incertitudinea în planificarea activităților și luarea deciziilor, întreruperea administrării companiei (pentru care nu există o metodă precisă de calculare a consecințelor) și, în sfârșit, deși într-o măsură mai mică, anxietatea și inconveniențele care le-au fost cauzate membrilor echipei de administrare” (a se vedea *Comingersoll S.A. v. Portugal* [GC], nr. 35382/97, § 35, ECHR 2000-IV, și *Sovtransavto Holding v. Ukraine* (just satisfaction), nr. 48553/99, § 79, 2 octombrie 2003).

61. În această cauză, Curtea notează că unica activitate a reclamantului a constat, în mod exclusiv, în administrarea hotelului, numele căruia îl purta. Ca urmare a pierderii hotelului, compania a încetat, în mod efectiv, să funcționeze, iar membrii administrației sale și-au pierdut locurile de muncă și împreună cu acestea speranțele lor într-o afacere prosperă. Mai mult, după cum a constatat Curtea în hotărârea principală, reclamantul nu i s-a putut reproșa că ar fi acționat în mod ilegal sau cu rea-credință. Totuși, instanțele judecătorești naționale au declarat că reclamantul a acționat cu rea-credință, ceea ce a constituit temei pentru respingerea tuturor pretențiilor sale de

compensare, fapt care, fără îndoială, a agravat pierderile emoționale și pierderea reputației comerciale suferite de administrația acestuia.

62. Hotărând în mod echitabil, Curtea acordă reclamantului EUR 25,000 cu titlu de prejudiciu moral suferit (a se vedea *Sovtransavto Holding*, citată mai sus, § 82, și *Oferta Plus S.R.L. v. Moldova* (just satisfaction), nr. 14385/04, § 76, 12 februarie 2008).

C. Costuri și cheltuieli

63. Reclamantul a pretins în total EUR 5,670 cu titlu de cheltuieli de reprezentare, EUR 337 cu titlu de costuri pentru evaluarea hotelului și EUR 165 cu titlu de costuri de traducere. El a prezentat probe potrivit cărora el i-a plătit deja avocatului EUR 3,330 din sumele de mai sus și că avocatul a plătit deja taxele relevante, iar restul sumei urma să fie plătită când va fi posibil. Reclamantul a prezentat o listă detaliată potrivit căreia avocatul său a petrecut în total 82 de ore asupra cauzei, percepând un onorariu de EUR 60 pe oră. Acestea au inclus două seturi de observații suplimentare cerute de către Curte cu privire la satisfacția echitabilă. El a argumentat că numărul de ore lucrate de avocat asupra cauzei nu a fost excesiv și a fost justificat de complexitatea acesteia. În ceea ce privește onorariul perceput pe oră, de EUR 60, reclamantul a susținut că acesta era în limitele ratelor recomandate de către Baroul Avocaților din Republica Moldova, care constituiau EUR 40 până la 150 și că Curtea a acceptat rate chiar și mai mari în cauze moldovenești anterioare cum ar fi cauza *Boicenco v. Moldova* (nr. 41088/05, § 176, 11 iulie 2006). De asemenea, el a făcut referire la costurile înalte ale vieții în Chișinău și la faptul că în pofida cifrelor oficiale care confirmau sărăcia în rândul populației din Republica Moldova, în Chișinău erau multe persoane înstărite și companii care își puteau permite să plătească și care plăteau onorarii pe oră înalte. *In fine*, reclamantul a prezentat probe că el a plătit în întregime pentru traducere, care a fost necesară pentru cea mai bună prezentare a argumentelor, Direcția Agent Guvernamental beneficiind, de asemenea, de o traducere profesionistă a observațiilor sale din același motiv.

64. Guvernul a contestat necesitatea de a plăti pentru servicii de traducere, deoarece reprezentantul unui reclamant în fața Curții ar trebui să vorbească una din limbile oficiale ale Curții. El nu a fost de acord cu suma pretinsă pentru reprezentare, considerând-o excesivă și nesusținută prin probe, deoarece nu a fost prezentat niciun contract încheiat cu avocatul. De asemenea, el a făcut referire la caracterul neobligatoriu al recomandării Baroului Avocaților din Republica Moldova și la faptul că onorariul plătit depășea de paisprezece ori salariul mediu lunar în Republica Moldova pentru anul 2006. Guvernul a contestat numărul de ore lucrate asupra cauzei, cum ar fi timpul dedicat discuțiilor între directorul reclamantului și avocat cu privire la acțiunile care urmau a fi luate în procedurile în fața

Curții sau pentru întocmirea diferitelor scrisori și alt lucru tehnic, neintelektual. El a făcut referire la statutul de organizație non-profit al organizației „Juriștii pentru drepturile omului” în care lucra reprezentantul reclamantului.

65. Curtea reamintește că pentru ca costurile și cheltuielile să fie rambursate în temeiul articolului 41, trebuie stabilit faptul dacă ele au fost realmente angajate, necesare și rezonabile ca mărime (a se vedea, spre exemplu, *Amihalachioaie v. Moldova*, nr. 60115/00, § 47, ECHR 2004-III).

66. În această cauză, luând în considerație lista detaliată prezentată și probele cu privire la plata deplină a unei părți din costurile pretinse și având în vedere complexitatea cauzei și aportul avocatului, Curtea acordă reclamantului EUR 6,000 cu titlu de costuri și cheltuieli (a se vedea *Sovtransavto Holding*, citată mai sus, § 86, și *Oferta Plus S.R.L.*, citată mai sus, § 87).

D. Dobânda de întârziere

67. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în funcție de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. Hotărâște

(a) că statul pârât trebuie să restituie reclamantului, în termen de trei luni de la data la care această hotărâre devine definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, hotelul Dacia și echipamentul acestuia împreună cu lotul de teren pe care este situat acesta, plus orice taxă care poate fi percepută, iar reclamantul trebuie să plătească, în același timp, Guvernului suma de EUR 374,299 (trei sute șaptezeci și patru mii două sute nouăzeci și nouă euro), care să fie convertită în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data acestei plăți;

(b) că, în cazul nerestituirii hotelului, după cum este prevăzut în punctul (a) de mai sus, statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în cadrul aceleiași perioade de trei luni la care se face referire în punctul (a) de mai sus, EUR 7,237,700 (șapte milioane două sute treizeci și șapte mii șapte sute euro) cu titlu de prejudiciu material, care să fie convertiți în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii, plus orice taxă care poate fi percepută;

(c) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în cadrul aceleiași perioade de trei luni la care se face referire în punctul (a) de mai sus, următoarele sume, care să fie convertite în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii:

(i) EUR 25,000 (douăzeci și cinci mii euro) cu titlu de prejudiciu moral;

(ii) EUR 6,000 (șase mii euro) cu titlu de costuri și cheltuieli;

(iii) orice taxă care poate fi percepută la sumele de mai sus;

(d) că, de la expirarea perioadei de trei luni menționată în punctul (a) de mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;

2. *Respinge* restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 24 februarie 2009, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Lawrence Early
Grefier

Nicolas Bratza
Președinte